

Pöytätennisliiton perustaminen 1938

Pöytätennisliittoa yritettiin perustaa Suomeen useamman kerran 1930-luvulla. On vaikeaa löytää yhtä tai useampaa yksilöityä syytä sille, miksei siinä onnistuttu. Joka tapauksessa pöytätennistä harrastettiin urheiluseurojen lisäksi kotona, kouluissa, oppilaitoksissa, yliopistoissa, sairaaloissa ja parantoloissa sekä eri ammattiyhdistyksissä. Tämä joukko oli epäyhtenäinen ja varsin pieni, vaikka osa pelaajista suhtautui lajiin vakavammin haluten kehittyä kilpailemalla järjestäytyneesti. Olisi voinut olettaa, että Verkkopalloliitto eli Tennisliitto olisi ottanut lajin suojiinsa, koska monet tenniksen pelaajat osallistuivat myös pöytätenniskisoihin. Toisaalta intohimoisesti pöytätennikseen suhtautuneet eivät välttämättä innostuneet Tennisliiton vaikutusvallasta. Liitto suhtautui heihin kuin isoveli pikkuveljeen. Tennisliiton halua laajentua rajoitti 1930-luvulla ainainen rahapula.¹

Yksi vakavimmista pöytätennisväen omista yrityksistä perustaa kansallinen liitto tehtiin Helsingissä maaliskuussa 1930. Lajia harrastavat kiffeniläiset kutsuivat ”peliin innostuneita henkilöitä ja urheiluseurojen edustajia” seuransa tiloihin keskustelemaan mahdollisuudesta perustaa kansallinen ”Ping-pong liitto”. Yritys näytti onnistuvan. Kokoukseen osallistuneet perustivat liiton ja valitsivat viisi henkilöä väliaikaisiksi johtokunnan jäseneksi. Laji-ihmiset olivat innoissaan. ”Ping-pong liittoa on kauan yritetty perustaa Suomeen, mutta ovat yritykset rauenneet.” Nyt peli saataisiin vihdoin keskieurooppalaiselle tasolle.² Hyvät aiheet jäivät vaille käytännön toteutusta.

Uutta yritystä saatiin odottaa kahdeksan vuotta. Tuolloin sanomalehdissä korostettiin, miten tärkeää oli saada lajille oma liitto. Hanke oli ollut ”viime aikoina erittäin polttava”. Lehdissä toivottiin **kaikkien pöytätennistä harrastavien yhdistysten lähettävän** edustajansa kokoukseen, jonka kokoonkutsujia olivat etunenässä lajin aktiivit Bruce Campbell ja Rolf Biese. Kokous pidettiin helmikuussa 1938 suomenruotsalaisen Konttoriyhdistyksen tiloissa Helsingin Heikinkadulla eli nykyisellä Mannerheimintiellä. Biese korosti kokousväelle oman kansallisen liiton suurta tarvetta erityisesti kansainvälisten yhteyksien aikaansaamisessa. Hän esitteli Viron pöytätennisliiton lähettämän kirjeen, jossa ehdotettiin maaottelua. Ilman liittoa pelit virolaisten kanssa voisi järjestää vain yksityisesti jokin seura. Biese korosti, miten tulevan liiton talous olisi saatava

¹ Suomen Urheilulehti 14.4.1925; Uma STLa vuosik. 1934–37.

² HS 28.3.1930.

vahvaksi alusta lähtien. Pöytätennisliittoon liittyville seuroille hän ehdotti vuosimaksua ja liitolle kuuluvaa osuutta jokaisesta yleisestä kilpailusta. Liiton perustamista varten asetettiin toimikunta. Sen tehtävänä oli laatia uudelle lajiliitolle säännöt ja kutsua lajia harrastavat seurat perustavaan kokoukseen. Toimikuntaa johti Bruce Campbell ja asioita kirjasi ylös Rolf Biese. Muita jäseniä olivat Eino Jumppanen, Ragnar Limnell, Isak Smolar, Runar Sucksdorff ja Holger Winqvist.³

Nyt olivat aikaansaavat henkilöt liikkeellä. Liitto oli käytännössä perustettu ja heti alettiin suunnitella maaottelutoimintaa. Huhtikuun alussa suomalaispelaajat Åke Grönholm, Aarre Nenonen ja Rolf Biese matkustivat Tallinnaan maaotteluun Viroa vastaan. Näin 6. huhtikuuta pelattiin Pöytätennisliiton ensimmäinen maaottelu. Suomi hävisi puhtaasti 0–5. Kaikki ottelut päättyivät 3–0. Erävoitotkaan eivät olleet lähellä. Parhaimmillaan Grönholm sai Ferdinand Laanea vastaan seitsemäntoista pistettä kuten myös Nenonen Alfred Frantsilta ja Laanelta.⁴

Liiton perustamista varten nimetty toimikunta ei pitkään aikaillut. Sen kokous pidettiin heti samana iltana kuin ensimmäistä kertaa oli kokoonnuttu. Jumppanen hoiti yhteyksiä Helsingin ulkopuolisiin seuroihin. Kirjeet lähtivät ainakin juutalaisseura Kadurille Viipuriin, Karhulan paikalliskerholle, Turun Makkabélle, Turun ruotsalaiselle lyseolle, Turun akateemiselle opiskelijajärjestölle, Porvoon Akillekselle, Paraisten IF:lle, Hangon urheilukerholle, Kymmenen tehtaiden pöytätenniskerholle, Porin IFK:lle, Tampereen paikalliskerholle ja insinööri Holmbergille Varkauteen. Kaikki nämä saivat kehotuksen liittyä liittoon, ilmoittaa pelaajiensa määrän ja osallistua maaliskuussa järjestettävään turnaukseen. Sääntöjen laatimisessa otettiin malliksi Ruotsin Pöytätennisliiton ja Suomen Tennisliiton vastaavat määräykset.⁵

Säännöt saatiin valmiiksi viiden kokouksen jälkeen. Ne hyväksyttiin 27. huhtikuuta 1938 Pöytätennisliiton perustavassa kokouksessa. Paikalla oli edustajia 20 seurasta. Niiden liittymismaksuksi uuteen liittoon sovittiin 50 markkaa (nykyrahassa noin 17 €), vuosimaksuksi kaksi markkaa jokaisesta seuran pelaajasta ja kaikista järjestetyistä kisoista samaten kahden markan maksu liitolle. SM-kisojen järjestämistuloista liiton osuus oli viisitoista prosenttia. Lisäksi kokous valitsi viralliseksi kilpailupalloksi Tema-pallot.

³ Uma SPTLa, pk. 23.2.1938; vk. 1938; HS 20.2.1938; Montell 1963, 10; Löfberg 1973, 1283. Seuraava pelikosketus virolaisiin saatiin maaliskuussa 1939, kun Makkabi järjesti kv. kisat, joihin osallistui virolaisia. Ks. HS 2.3.1939.

⁴ HS 7.4.1938.

⁵ Uma SPTLa, tk:n pk. 23.2.1938, 10.3.1938; kirjeistö, liiton kiertokirje 24.2.1938.

Liikemies Bruce William Campbellista tuli liiton ensimmäinen puheenjohtaja. Hän oli 1920–30-lukujen tähtipelaaja. Ikämiesmestaruudet hän voitti vuosina 1941 ja 1945. Campbell oli syntynyt Helsingissä 1905. Hän kuului Helsingin saksalaiseen seurakuntaan. Campbell opiskeli kauppaopistossa. Työura alkoi Fiskars Oy:ssä. Oman, brittiläisiä tuotteita maahantuovan yrityksen hän perusti 1933. Varapuheenjohtajaksi valittiin opiskelija Aarre Nenonen, sihteeriksi insinööri Runar Sucksdorff ja jäseniksi Rolf Biese, asentaja Eino Jumppanen, konttoristi Ragnar Limnell ja varastoapulainen Isak Smolar. Päätös liitosta sinetöitiin, kun oikeusministeriö hyväksyi perustamispaperit lokakuussa 1938.⁶

Toiminta alkoi lupaavasti. Isak Smolarin mukaan huhtikuussa 1938 liittoon liittyi neljä seuraa Helsingistä ja yksi juuri Turussa perustettu. Sen sijaan ensimmäisen toimintavuoden vuosikertomuksessa todettiin ainoastaan yhden seuran virallisesta liittymisestä. Liiton hallitus totesi marraskuun lopulla 1938 hyväksyneensä ensimmäisen seuran liittoon. Tuo historiallinen ensimmäinen seura oli Helsingin Pöytätenniskerho, jonka puheenjohtaja H. Koivu ja sihteeri Eino Jumppanen olivat virallisesti anoneet seuransa hyväksymistä. Heistä Jumppanenhan oli ollut aktiivisesti mukana uuden järjestön perustamisessa.

Laajasalon IF, Finnish-British Society, Helsingin Makkabi, Akateeminen Pöytätenniskerho, Bollkamraterna (BK) ja Ulfåsa Ping-Pong hyväksyttiin liittoon tammi- ja helmikuussa 1939. Seuraavat uudet jäsenseurat talvella 1939 olivat Turun Makkabé ja helsinkiläinen Paddelklubben Neptunin pöytätennisjaosto. Liitto jatkoi edelleen aktiivista otettaan innostaen eri puolella Suomea pöytätennistä pelaavia osallistumaan maaliskuun SM-kisoihin. Näin liitto houkutteli esimerkiksi Vasa IF:n seurajohtoa lähettämään pelaajiaan turnaukseen ja samalla hakemuksen jäsenyydestä. Syyspelikauden 1939 alkaessa liittoon kuului kymmenen seuraa.⁷

⁶ Ronald Campbellin yksityiskokoelma, Min släktbok. Bruce Campbellin äiti oli Nurmijärven nimismiehen tytär Helga Lindqvist. Isä oli liikemies Douglas Campbell, joka oli syntynyt Helsingissä 1876. Brucen isoisä oli puolestaan pääkonsuli William Campbell, syntynyt Skotlannin Aberdiinissä 1825. Bruce Campbellin vaimo Brita o.s. Chydenius oli kotoisin Kristiinankaupungista ja ammatiltaan kassa-apulainen. Heidät vihittiin 1936. Bruce Campbell kuoli 1982. Uma SPTLa, pk. 27.4.1938; vk. 1938; kirjeenvaihto 1938–47, SPTL:n yhdistysrekisterianomus 16.8.1938, liitteenä johtok. jäsenten virkatodistukset; Montell 1963, 10; Löfberg 1973, 1283; Biese 1948, 9; Krogerus 1948, 38.

⁷ Smolar 1948, 89; Uma SPTLa, hallituksen pk. 23.11.1938, 25.1.1939; vk. 1938; kirjeenvaihto 1938–47, seurojen kirjeet liitolle: Helsingin Pöytätenniskerho 23.11.1938, Degerö Idrottsförening 19.1.1939, Finnish-British Society 20.1.1939, Makkabi 24.1.1939, Akateeminen Pt-kerho 24.1.1939, BK 25.1.1939, Ulfåsa Ping-Pong 31.1.1939, liiton kirje Makkabille 25.1.1939, liiton kirje Vasa IF:lle 15.3.1939, Makkabén kirje liitolle 4.2.1939, Paddelklubben Neptunin kirje liitolle 15.2.1939; Montell 1963, 10; Löfberg 1973, 1283; Adiel Hirschovitsin kok. Makkabin kirje liitolle 24.1.1939.

Kaikki seurat eivät kuitenkaan olleet Pöytätennisliiton vakuutteluista huolimatta halukkaita liittymään uuteen järjestöön. Alkuvaiheessa tennisseurat pysyivät omassa liitossaan. Esimerkiksi Helsingfors Lawn-Tennis Klubb (HLK) ilmoitti jo vuoden 1939 alussa, ettei seura toistaiseksi ota virallisesti ohjelmaansa pöytätennistä, minkä vuoksi se ei tule mukaan liiton toimintaan. HLK:n johto kuitenkin korosti antavansa suostumuksensa lajia harrastavien jäsentensä liittymiselle johonkin Pöytätennisliiton alaiseen seuraan. Samalla tavoin toimi Helsingin Verkkopalloseura. Toisin uuteen toimijaan suhtautui Lawn-Tennis Club 33 (LTC 33), joka perusti 1941 pöytätenniksen alaosaston ja halusi liittyä Pöytätennisliittoon. Seurassa toimi Pöytätennisliiton puheenjohtaja Bruce Campbell.⁸

Liiton perustaminen toi lisäinnostusta myös yksittäisiin turnauksiin. Finnish-British Societyn urheilukerhon kisat maaliskuussa 1938 vetivät 130 pelaaja, minkä hehkutettiin olevan lajin uusi ennätys. Tulot tilitettiin liitolle. Pelit käytiin kolmella pöydällä. Kisat olivat myös karsinta seuraavaan maaotteluun. Peleissä Makkabin Isak Smolar yllätti BK:n Rolf Biesen mutta hävisi saman seuran Åke Grönholmille. Helsinkiin oli matkustanut myös yksi Turun tunnetuimmista pöytätennispelaajista, Ruben Portnoj, joka kuitenkin hävisi Eteläsuomalaisen Osakunnan Aarre Nenoselle.⁹

Eteläsuomalaisen Osakunnan opiskelijoiden innostus pöytätennikseen oli laajaa. He pelasivat huhtikuussa 1938 seurakuntapoikia vastaan. Osakunta hakkasi vastustajansa tyylysti 13-0. Voitokkaassa joukkueessa pelasivat Unto Sainio, U. Ikäheimo, O.O. Kaila, Kinnunen, Mättö, Viitaniemi ja sokerina pohjalla Aarre Nenonen. Osakunta oli tyytyväinen lajin järjestäytymisestä. ”Aivan lähipäivinä perustetaan osakunnassa Pöytätennis-Kerho, jonka tarkoituksena on säännöstellä pelaamista, järjestää kilpailua, yhtyä Suomen Pöytätennisliittoon.”¹⁰

Eteläsuomalaisessa osakunnassa pelaajien taso oli varsin kovaa luokkaa. Sen pelaajat pärjäsivät Suomen huippuja vastaan. Tämä tuli todistetuksi turnauksessa BK:ta vastaan marraskuussa 1938. Ottelut päättyivät tasan 5-5. Osakunnan joukkueessa pelasivat H. Hyypiä, Ikäheimo, Kaila,

⁸ Uma SPTLa, kirjeenvaihto 1938–47, kirjeet liitolle: HLK 15.1.1939, Helsingin Verkkopalloseura 3.2.1939, Lawn-Tennis Club 33 ja aktiivipelaajien luettelo 19.2.1941.

⁹ Uma SPTLa, tk:n pk. 15.3.1938; vk. 1938; lehtileikkeet 1937–38; HS 27.3.1938.

¹⁰ Eteläsuomalainen 29.4.1938.

Nenonen, Sainio ja O.Y. Salmi. BK:lle pisteitä toivat Åke Grönholm, Rolf Biese, A. Sjölund ja A. Korhonen.¹¹

Pöytätennisliiton toiminta oli vilkasta syksyllä 1938 ja jo seuraavan vuoden tapahtumia mietittiin. Makkabi piti lokakuussa 1938 kaksipäiväiset kansalliset kilpailut, joissa karsittiin pelaajia syksyn maaotteluihin Latviaa ja Ruotsia vastaan. Turnaukseen osallistui 78 pelaajaa. Ensimmäisessä Suomessa järjestetyssä pöytätennismaaottelussa kohdattiin Latvia 7. marraskuuta 1938 Raittiusyhdistyksen hallinnoimassa Balderin salissa Aleksanterinkadulla. Latvia oli selvä ennakkosuosikki. Rekisteröityjä pelaajia sillä oli kolmatta tuhatta, Suomessa muutama sata. Latvian pelaajat olivat edustaneet maataan parhaimmillaan lähes 80 maaottelussa ja I. Joffe oli saavuttanut viidennen tilan MM-kisoissa Prahassa 1937. Ruotsille Latvia oli juuri hävinnyt niukasti 4–5. Suomi joutui nöyrytykseen 0–5 tappioon voittamatta ensimmäistäkään erää. Suomalaispelaajat Rolf Biese, Åke Grönholm ja Aarre Nenonen (varalla Ruben Kamtsan) joutuivat joka pelissä puolustuskannalle taitavien latvialaisten pyörytyksessä. Suomen paras oli Grönholm ”kylmäverisyytensä tähden ja hän ei antautunut toisten lailla silmittömiin lyönteihin”. Maaottelua ei kuitenkaan pidetty rumankaan tappion jälkeen turhana. Suomalaiset saivat latvialaisilta oppitunnin. Lisäksi toivottiin, että tällaisten maaotteluiden myötä pöytätennis saisi vahvemman jalansijan Suomessa. Taloudellisesti maaottelu ei ollut kannattava. Se aiheutti yli 600 markan (nykyrahassa 200 €) tappion.¹²

Seuraavaa maaottelua ei tarvinnut odottaa kuukauttakaan, kun Suomi kohtasi Ruotsin joulukuun alussa jälleen Helsingissä, pelipaikkana tällä kertaa Valkoinen Sali Aleksanterinkadulla. Maaottelu järjestettiin, vaikka uudella liitolla oli vaikeuksia löytää varoja sopivan tilan vuokraamiseen. Vastus oli todella kovaa luokkaa, sillä Ruotsi oli järjestyttännyt kansainvälistä pöytätennismaailmaa voittamalla Tukholmassa äskettäin Englannin 4–1. Ja niinhän siinä sitten kävi, että Suomi sai jälleen niellä tappion karvasta kalkkia 0–5. Myönteistä oli yleisömäärä, sillä maaottelu keräsi katselijoita eri arvioiden mukaan 200–300. He olivat suurelta osin nuorta väkeä. Yleisöä olisi tarvittu enemmän, sillä maaottelu aiheutti liitolle yli 500 markan tappion.

¹¹ Eteläsuomalainen 19.11.1938; HS 13.11.1938.

¹² Uma SPTLa, hallituksen pk. 31.10.1938; vk. 1938; lehtileikkeet 1937–38; tilikirjat, maaottelun tilitys 7.11.1938; HS 28.10.1938, 5.11.1938, 8.11.1938.

Pelaajista Åke Grönholm kunnostautui jälleen Suomen parhaana pystyen muuhunkin kuin puolustamiseen. Grönholmin liikkuminen erosi muista suomalaisista keveämpänä ja harkitumpana. Nämä viljelivät liikaa ”suurheilahduksista kämmenlyöntiä, joka aiheutti tasapainon menetyksen ja heitti miehen pois pelistä”. Lehden mukaan pahiten jäissä oli Unto Sainio, mutta kovinta kritiikkiä sai Nenosen nelinpelipartneri: ”Biese oli heikoin pelaaja, mutta voimakkain näyttelijä. Ei ollut tosiaan miellyttävää seurata hänen toivottomia hyppelyjään ja elehtimistään.”¹³

Maaottelut, tappiollisetkin, veivät liiton mielestä Suomen pöytätennistä eteenpäin. Kehittyminen oli mahdollista ainoastaan vaalimalla kansainvälisyyttä. Näissä otteluissa pelaajat oppivat tekniikan ja pelitapoja. Liiton virallisen kannan mukaan edistyksestä saatiin nauttia jo ensimmäisen toimintavuoden aikana.¹⁴

Liitto otti heti hallintaansa Suomen mestaruuskisat, joita oli järjestetty aiemmin epävirallisesti. Esimerkiksi vielä helmikuun alussa 1938 Makkabi piti epäviralliset SM-kisat onnistuneesti, kun ”runsaasti osanottajia oli maaseudultakin”. Turusta oli neljä pelaaja sekä Viipurista, Paraisilta ja Karhulastakin edustus. Edellisvuoden vastaavat kisat olivat vetäneet 60 osallistujaa, mutta helmikuun 1938 kisoihin oli ilmoittautunut vielä tätäkin enemmän.¹⁵ Ensimmäiset Pöytätennisliiton järjestämät viralliset Suomen mestaruuskisat pidettiin marraskuussa 1938 Balderin salissa Aleksanterinkadulla, neljällä pöydällä ja samanaikaisesti A- ja B-luokassa. Liitto halusi pitää nämä kisat mahdollisimman avoimina. Paikalle kutsuttiin kaikki harrastajat, eikä siis vain rekisteröityjä pelaajia. Osallistumismaksu oli 15 markkaa. Näitä varoja tarvittiin, jotta liitolla olisi rahat maksaa tilavuokrana 400 markkaa. Kilpailujen johtajaksi valittiin opiskelija J. Hirn ja koko liiton hallitus nimettiin kilpailukomiteaksi.

Uusi liitto virallisen SM-turnauksen kilpailujärjestäjänä veti pelaajia runsaasti enemmän kuin aiemmin pidetyt epäviralliset pelit. Mestaruuksia tavoitteli 113 pelaajaa. Heistä yli puolet osallistui miesten kaksinpelin B-luokkaan. Ensimmäisen Suomen mestarit oli Åke Grönholm, joka kunnostautui esittämällä peliä, johon siihen mennessä ei ollut kyennyt kukaan suomalainen. Muita mestareita olivat Mary Heinonen, Ikäheimo-Nenonen ja sekanelinpelissä Blankett-Smolar. B-

¹³ Uma SPTLa, hallituksen pk. 13.10.1938; lehtileikkeet 1937–38; tilikirjat, maaottelun tilitys 1.12.1938; HS 30.11.1938, 2.12.1938.

¹⁴ Uma SPTLa. vk. 1938.

¹⁵ HS 8.2.1938.

luokan voitti Y. Salmi. Pelaajat olivat yleisesti tyytyväisiä järjestelyihin. Kisat onnistuivat myös taloudellisesti. Ne tuottivat voittoa 1600 markkaa. Avoimia kisoja ei kuitenkaan järjestetty jatkossa, vaan tavasta luovuttiin, kun maaliskuussa 1939 SM-kisoihin osallistumisoikeus oli vain liiton alaisten seurojen rekisteröidyillä pelaajilla. Tästä huolimatta osallistujia oli yli 150.¹⁶

Liiton perustaminen, maaottelut ja SM-kisat eivät välittömästi muuttaneet lajin yleistä arvostusta. Mediassa pöytätennis niputettiin niiden vähän kiinnostavien lajien joukkoon, joita ei tarvinnut mainita vuosikatsauksessa. Muita vastaavanlaisia, valtavirrassa marginaaleiksi miellettyjä lajeja olivat luistelu, miekkailu, painonnosto, pyöräily, moottoriurheilu, melonta, purjehdus, soutu, golf, jääkiekko, keilailu ja verkkopalloilijat.¹⁷

Joka tapauksessa pöytätennistä harrastettiin paljon laajemmin kuin **monia muita** urheilu-statuksen saaneita lajeja. Sitä pelasivat hyvin monenlaisessa elämäntilanteessa olevat ja eri-ikäiset oppien koko ajan uuden lajin hienouksia. Yhtenä esimerkkinä voi todeta, että pöytätennistä pelattiin myös alkoholistien parantoloissa. Perniön parantolan kerroksissa oli seurusteluhuoneita. ”Niissä tutkitaan lehtiä, kuunnellaan radiota, pelataan coronaa, shakkia ja pöytätennistä.”¹⁸

¹⁶ Uma SPTLa hallituksen pk. 13.9.1938, 13.10.1938, 23.11.1938; vk. 1938; lehtileikkeet 1937–38; tilikirjat, tiliselvitys SM-kisoista 20.11.1938; HS 16.11.1938, 20.11.1938; 28.2.1939, 24.3.1939.

¹⁷ ESS 31.12.1938.

¹⁸ HS 15.1.1939.